

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
NILS WAHL
prednesené 27. septembra 2018¹

Vec C-477/17

**Raad van bestuur van de Sociale Verzekeringsbank
proti
D. Balandinovi,
I. Lukačenkovi,
Holiday on Ice Services BV**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Centrale Raad van Beroep (Odvolací súd pre sociálne zabezpečenie a verejnú službu, Holandsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Sociálne zabezpečenie – Nariadenie č. 1231/2010 – Rozšírenie koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia na štátnych príslušníkov tretích krajín s riadnym pobytom na území členského štátu – Právo slobodne sa pohybovať a zdržiavať sa na území členských štátov – Zneužitie“

1. Bolo to už pred pár rokmi, v čase, keď som bol mladý chlapec, ale na návštevu šou Holiday on Ice si spomínam veľmi dobre. Bol som vtedy fascinovaný fantastickým výkonom, ktorý bol výsledkom stretnutia mnohých rôznych protagonistov: korčuliarov, osvetľovačov, hudobníkov a mnohých ďalších. Čo si však mnohí diváci, ktorí prídu na šou Holiday on Ice, neuvedomujú, je skutočnosť, že v zákulisí sa musí spojiť rovnaký počet vecí, ak nie viac, na to, aby takáto šou mohla vzniknúť. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý predložil Centrale Raad van Beroep (Odvolací súd pre sociálne zabezpečenie a verejnú službu, Holandsko), ilustruje, koľko právnych záležitostí treba vyriešiť, aby sa šou mohla predviesť ľuďom v celej Európe.

2. Konkrétne ide o otázku, či korčuliari pracujúci pre Holiday on Ice, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, majú nárok na koordinované sociálne zabezpečenie počas turné v rôznych členských štátoch Európskej únie.

¹ Jazyk prednesu: angličtina.

3. Zatiaľ čo nariadenia č. 1231/2010² a 883/2004³ sú sólistami v tejto oblasti práva Únie, existuje aj početný súbor ďalších legislatívnych nástrojov, ako je Schengenský vízový kódex⁴, nariadenie o povoleniach na pobyt⁵ a smernica o jednotnom povolení⁶, ktoré sú všetky relevantné pre vyriešenie otázky, ktorú položil Centrale Raad van Beroep (Odvolací súd pre sociálne zabezpečenie a verejnú službu).

I. Právny rámec

A. Právo Únie

1. Nariadenie č. 1231/2010

4. Nariadenie č. 1231/2010 nahradilo nariadenie č. 859/2003⁷ a jeho znenie je takmer totožné so znením predchádzajúceho nariadenia. Cieľom obidvoch nariadení je zabezpečiť, aby pravidlá koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia uplatňované na štátnych príslušníkov tretích krajín boli rovnaké ako pravidlá, ktoré sa vzťahujú na európskych občanov prostredníctvom rozšírenia pôsobnosti ustanovení nariadení č. 883/2004 a 987/2009⁸ a nariadení č. 1408/71⁹ a 574/72¹⁰ na štátnych príslušníkov tretích krajín.

5. V preambule nariadenia č. 1231/2010 sa uvádza *inter alia*:

„(1) Európsky parlament, Rada a Európsky hospodársky a sociálny výbor vyzvali na lepšiu integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín s riadnym pobytom na území členských štátov prostredníctvom priznania súboru jednotných práv, ktoré čo najviac zodpovedajú právam občanov Únie.

...

(8) V záujme zabránenia tomu, aby zamestnávateľia a vnútroštátne orgány sociálneho zabezpečenia museli riešiť zložité právne a administratívne záležitosti týkajúce sa obmedzenej skupiny osôb, je dôležité plnohodnotne zúročiť aktualizáciu a zjednodušenie v oblasti sociálneho zabezpečenia využívaním jediného koordinačného právneho nástroja spojením nariadenia (ES) č. 883/2004 a nariadenia (ES) č. 987/2009.

2 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1231/2010 z 24. novembra 2010, ktorým sa rozširuje nariadenie (ES) č. 883/2004 a nariadenie (ES) č. 987/2009 na štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa tieto nariadenia doteraz nevzťahovali výhradne z dôvodu ich štátnej príslušnosti (Ú. v. EÚ L 344, 2010, s. 1).

3 Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 166, 2004, s. 1; Mim. vyd. 05/005, s. 72).

4 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 z 13. júla 2009, ktorým sa ustanovuje vízový kódex Spoločenstva (vízový kódex) (Ú. v. EÚ L 243, 2009, s. 1).

5 Nariadenie Rady (ES) 1030/2002 z 13. júna 2002, ktorým sa stanovuje jednotný formát povolení na pobyt pre štátnych príslušníkov tretích štátov (Ú. v. ES L 157, 2002, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 3).

6 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/98/EÚ z 13. decembra 2011 o jednotnom postupe vybavovania žiadostí o jednotné povolenie na pobyt a zamestnanie na území členského štátu pre štátnych príslušníkov tretích krajín a o spoločnom súbore práv pracovníkov z tretích krajín s oprávneným pobytom v členskom štáte (Ú. v. EÚ L 343, 2011, s. 1).

7 Nariadenie Rady (ES) č. 859/2003 zo 14. mája 2003, ktorým sa rozširujú ustanovenia nariadenia (EHS) č. 1408/71 a nariadenia (EHS) č. 574/72 na štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa doteraz tieto ustanovenia nevzťahujú výhradne z dôvodu ich štátnej príslušnosti (Ú. v. EÚ L 124, 2003, s. 1; Mim. vyd. 05/004, s. 317).

8 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 284, 2009, s. 1).

9 Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 149, 1971, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 35).

10 Nariadenie Rady (EHS) č. 574/72 z 21. marca 1972, ktorým sa stanovuje postup pri vykonávaní nariadenia (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 74, 1972, s. 1; Mim. vyd. 05/001, s. 83).

...

- (10) Uplatňovanie nariadenia (ES) č. 883/2004 a nariadenia (ES) č. 987/2009 na štátnych príslušníkoch tretích krajín, na ktorých sa uvedené nariadenia ešte nevzťahujú výhradne z dôvodu ich štátnej príslušnosti, ich nesmie oprávňovať na vstup do členského štátu, na krátkodobý alebo dlhodobý pobyt v ňom ani na prístup na jeho trh práce...
- (11) Nariadenie (ES) č. 883/2004 a nariadenie (ES) č. 987/2009 by sa mali podľa tohto nariadenia uplatňovať len vtedy, ak už má dotknutá osoba riadny pobyt na území niektorého členského štátu. Riadny pobyt by mal byť teda nevyhnutným predpokladom uplatňovania uvedených nariadení.“

6. Článok 1 nariadenia č. 1231/2010 znie nasledovne:

„Nariadenie (ES) č. 883/2004 a nariadenie (ES) č. 987/2009 sa uplatňujú na štátnych príslušníkoch tretích krajín, na ktorých sa uvedené nariadenia doteraz nevzťahovali výhradne z dôvodu ich štátnej príslušnosti, ako aj na ich rodinných príslušníkov a ich pozostalých za predpokladu, že majú riadny pobyt na území členského štátu a sú v situácii, ktorá sa neobmedzuje vo všetkých ohľadoch na jeden členský štát.“

2. Nariadenie č. 883/2004

7. Článok 1 nariadenia č. 883/2004 („Definície“) *inter alia* stanovuje:

„j) ‚bydlisko‘ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva;

k) ‚pobyt‘ znamená prechodné bydlisko;“

8. Článok 13 ods. 1 daného nariadenia zmenený nariadením (EÚ) č. 465/2012¹¹ stanovuje:

„Osoba, ktorá ako zamestnanec zvyčajne vykonáva činnosť v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, podlieha:

- a) právnym predpisom členského štátu bydliska, ak podstatnú časť svojej činnosti vykonáva v tomto členskom štáte, alebo
- b) ak nevykonáva podstatnú časť svojej činnosti v členskom štáte bydliska:
 - i) právnym predpisom členského štátu, v ktorom sa nachádza registrované sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo zamestnávateľa, ak je zamestnaná jedným podnikom alebo zamestnávateľom, ...“

9. Ustanovenia nariadenia č. 883/2004 sú doplnené nariadením (ES) č. 987/2009, jeho vykonávacím nariadením.

¹¹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 465/2012 z 22. mája 2012, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 (Ú. v. EÚ L 149, 2012, s. 4).

B. Vnútroštátne právo

10. S odkazom na nariadenie č. 1231/2010 usmernenia Raad van bestuur van de Sociale Verzekeringsbank (správna rada Sociálnej poisťovne, Holandsko, ďalej len „Svb“) stanovujú, vo vzťahu k štátnym príslušníkom krajín mimo Európskej únie, že nariadenie č. 883/2004 sa uplatňuje na štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa toto nariadenie ešte nevzťahuje výlučne z dôvodu ich štátnej príslušnosti, ak majú takíto štátni príslušníci riadny pobyt na území členského štátu a ak sa oprávnené pohybujú v rámci Európskej únie.

11. Vo vzťahu k pojmu „riadny pobyt“, ktorý v nariadení č. 1231/2010 nie je definovaný, tieto usmernenia stanovujú, že riadny pobyt v Holandsku je predpokladaný, ak je takýto pobyt riadny v zmysle článku 8 Vreemdelingenwet 2000 (zákon z roku 2000 o cudzincoch, ďalej len „Vw 2000“). SvB však nepovažuje za riadny pobyt, keď sa cudzinec zdržiava v Holandsku čakajúc na rozhodnutie o žiadosti o prvé prijatie.

12. Okrem toho musia štátni príslušníci tretích krajín spĺňať kritérium mobility v zmysle nariadenia č. 883/2004 rovnakým spôsobom ako štátni príslušníci EÚ.

13. Pokiaľ ide o územnú pôsobnosť nariadenia č. 883/2004, v usmerneniach SvB sa uvádza, že nariadenie č. 883/2004 sa „v zásade uplatňuje iba vtedy, keď osoba býva a pracuje na území Európskej únie“ okrem určitých výnimiek, ktoré sú stanovené v judikatúre Súdneho dvora.

II. Skutkový stav, konanie a prejudiciálna otázka

14. D. Balandin, štátny príslušník Ruskej federácie, a I. Lukačenko, štátny príslušník Ukrajiny, sú zamestnaní v spoločnosti Holiday on Ice Services BV (ďalej len „HOI“) so sídlom v Amsterdame a jej hlavným miestom podnikania v Utrechte. HOI organizuje počas zimnej sezóny v rôznych členských štátoch šou na ľade.

15. Zamestnanci spoločnosti HOI strávia každý rok v Holandsku niekoľko týždňov s cieľom pripraviť sa na nadchádzajúce vystúpenia. Niektorí zamestnanci potom vykonávajú činnosť v Holandsku, zatiaľ čo ostatní zamestnanci vykonávajú činnosť v iných členských štátoch, väčšinou vo Francúzsku a Nemecku.

16. Počas obdobia tréovania a prípadne počas vystupovania sa všetci štátni príslušníci tretích krajín oprávnené zdržiavajú v Holandsku. Následne niektorí štátni príslušníci tretích krajín zostávajú v Holandsku počas celej sezóny na základe získaných potrebných povolení v zmysle vnútroštátnych právnych predpisov. Niektorí štátni príslušníci tretích krajín sa však zdržiavajú v iných členských štátoch, kde vystupujú na šou, často na základe „schengenských víz“.

17. Už mnoho rokov SvB pre týchto štátnych príslušníkov tretích krajín zamestnaných v spoločnosti HOI vystavovala „osvedčenia A1“ na obdobie trvania sezóny, naposledy podľa článku 19 ods. 2 nariadenia č. 987/2009. V týchto osvedčeniach sa konštatovalo, že pre uvedených zamestnancov platia holandské právne predpisy sociálneho zabezpečenia a že aj príslušné príspevky na sociálne zabezpečenie sa odvádzajú v Holandsku. Od sezóny 2015/2016 však SvB odmietla vystavovať osvedčenia A1 pre štátnych príslušníkov tretích krajín zamestnaných v spoločnosti HOI, pretože podľa jej názoru sa tieto osvedčenia v predchádzajúcich rokoch vystavovali v rozpore s právom.

18. Po vypočutí, okrem iného pri príležitosti rozhodovania o predbežných opatreniach, ktoré vydal príslušný sudca Rechtbank Amsterdam (súd v Amsterdame, Holandsko), SvB nakoniec dodatočne vystavila osvedčenia A1 do 1. mája 2016. Sezóna sa však skončila až 22. mája 2016, takže tieto posledné týždne sú ešte predmetom sporu.

19. V rozsudku z 28. apríla 2016 Rechtbank Amsterdam (súd v Amsterdame) rozhodol, že SvB je povinná vystaviť osvedčenia A1 s platnosťou na celú sezónu, to znamená do 22. mája 2016.

20. SvB následne podala proti tomuto rozsudku odvolanie na vnútroštátny súd.

21. Podľa názoru vnútroštátneho súdu pán Balandin a pán Lukačenko nepatria priamo do osobnej pôsobnosti článku 2 nariadenia č. 883/2004, pretože nie sú ani štátni príslušníci členského štátu, ani osoby bez štátnej príslušnosti, ani utečenci. Tieto osoby môžu mať prospech z ustanovení tohto nariadenia iba vtedy, ak by spadali do rozsahu pôsobnosti nariadenia č. 1231/2010, ktorého účelom je za určitých podmienok rozšíriť pôsobnosť nariadenia č. 883/2004 a jeho vykonávacieho nariadenia na štátnych príslušníkov tretích krajín.

22. Podľa vnútroštátneho súdu je nesporné, že pán Balandin a pán Lukačenko nebývali v Holandsku či inom členskom štáte, ale v zmysle článku 1 písm. k) nariadenia č. 883/2004 sa prechodne zdržiavali a pracovali v Únii. Podľa názoru vnútroštátneho súdu existuje v tejto súvislosti určitá neistota, či sa na článok 1 nariadenia č. 1231/2010 môžu odvolávať štátni príslušníci tretích krajín, ktorí majú bydlisko v Európskej únii v zmysle článku 1 písm. j) nariadenia č. 883/2004, alebo tiež štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sa nachádzajú v situácii, v akej sú pán Balandin a pán Lukačenko.

23. Vzhľadom na to, že Centrale Raad van Beroep (Odvolací súd pre sociálne zabezpečenie a verejnú službu) mal pochybnosti o správnom výklade práva Únie, rozhodol sa prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok 1 nariadenia č. 1231/2010 vykladať v tom zmysle, že pracovníci, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretej krajiny a ktorí nebývajú v Únii, ale prechodne pracujú v rôznych členských štátoch pre zamestnávateľa so sídlom v Holandsku, sa môžu dovolávať nariadení č. 883/2004 a 987/2009 (resp. ich hlavy II)?“

24. Písomné pripomienky v tomto konaní doručili pán Balandin, pán Lukačenko a HOI (ďalej spoločne len „Balandin a i.“), SvB, holandská, česká a francúzska vláda a Komisia. Balandin a i., SvB, holandská vláda a Komisia taktiež predniesli svoje tvrdenia ústne na pojednávaní, ktoré sa konalo 4. júla 2018.

III. Analýza

25. Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či štátni príslušníci tretích krajín nachádzajúci sa v situácii, v akej sú pán Balandin a pán Lukačenko, spadajú do pôsobnosti článku 1 nariadenia č. 1231/2010, a teda aj nariadenia č. 883/2004 a jeho vykonávacieho nariadenia.

26. Konanie pred vnútroštátnym súdom bolo iniciované na základe skutočnosti, že SvB v rámci vnútroštátneho konania tvrdila, že pán Balandin a pán Lukačenko nespádajú do pôsobnosti nariadenia č. 1231/2010. No SvB v priebehu ústnej časti konania pred Súdnym dvorom zmenila svoje stanovisko. Vzhľadom na tieto okolnosti by mohla vzniknúť otázka, či stále existuje skutočný spor, ako to vyžaduje článok 267 ZFEÚ.

27. Pre otázky týkajúce sa výkladu práva Únie platí prezumpcia relevantnosti a situácia, v ktorej je možné odmietnuť rozhodnúť o prejudiciálnej otázke položenej vnútroštátnym súdom, je určená nasledovne: môže sa tak stať len vtedy, ak je zjavné, že výklad nijako nesúvisí s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, ak ide o hypotetický problém, alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými a právnymi podkladmi nevyhnutnými na užitočnú odpoveď na otázky, ktoré sa mu

položili.¹² Domnievam sa, že pokiaľ nie je návrh na začatie prejudiciálneho konania vzatý späť, Súdny dvor je na prejudiciálnu otázku povinný odpovedať.

28. Článok 1 nariadenia č. 1231/2010 obsahuje dva predpoklady pre jeho uplatňovanie. Po prvé štátni príslušníci tretích krajín, ktorí chcú mať prospech z tohto nariadenia, musia mať riadny pobyt na území členského štátu a po druhé musia byť v situácii, ktorá sa neobmedzuje vo všetkých ohľadoch na jeden členský štát.

29. V prejednávanej veci je nesporné, že pán Balandin a pán Lukačenko druhý predpoklad spĺňajú. Sporná otázka vo veci samej spočíva v tom, či možno dospieť k záveru, že pán Balandin a pán Lukačenko majú „riadny pobyt na území členského štátu“ na účely nariadenia č. 1231/2010.

30. Nariadenie č. 1231/2010 neposkytuje definíciu slovného spojenia „majú riadny pobyt na území členského štátu“ a túto definíciu nemožno nájsť ani v iných právnych nástrojoch Únie. Podľa môjho názoru Súdny dvor nikdy nepredložil takúto definíciu na účely uplatnenia tohto nariadenia (alebo jeho takmer rovnako formulovaného predchodcu v tejto veci).

31. Doteraz Súdny dvor vo svojej judikatúre týkajúcej sa druhého predpokladu uvedeného v článku 1 nariadenia č. 1231/2010 vymedzil predpoklad, podľa ktorého príslušníci tretích krajín musia mať riadny pobyt v členskom štáte, uvedený v tomto istom článku len nepriamo. Z tejto judikatúry vyplýva, že štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú držiteľmi povolenia na pobyt v členskom štáte, predpoklad riadneho pobytu spĺňajú.¹³

32. Pán Balandin a pán Lukačenko však nemajú povolenie na pobyt. Vstupujú do Európskej únie na základe schengenského víza, ktoré im umožňuje legálne zostať v schengenskom priestore až 90 dní v rámci obdobia 180 dní.¹⁴ Aj keď to nebolo možné na pojednávaní s istotou potvrdiť, zdá sa, že tieto schengenské víza sú doplnené vnútroštátnymi vízami tak, aby pokryli celú sezónu vystúpení od októbra do konca mája.

33. Preto je potrebné určiť, či štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí vykonávajú zárobkovú činnosť, možno považovať za štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí „majú riadny pobyt na území členského štátu“, ak nie sú držiteľmi povolenia na pobyt, ale zostávajú v Európskej únii na základe krátkodobého víza.

34. V súlade s ustálenou judikatúrou tak z požiadaviek jednotného uplatňovania práva Únie, ako aj zo zásady rovnosti vyplýva, že znenie ustanovenia práva Únie, ktoré neobsahuje nijaký výslovný odkaz na právo členských štátov s cieľom určiť jeho zmysel a rozsah pôsobnosti, v zásade vyžaduje v celej Európskej únii autonómny a jednotný výklad.¹⁵

35. Nariadenie č. 1231/2010 neobsahuje žiadny odkaz na právo členských štátov, pokiaľ ide o význam slovného spojenia „majú riadny pobyt na území členského štátu“. Z toho teda vyplýva, že uvedené slovné spojenie sa má na účely uplatňovania nariadenia č. 1231/2010 považovať za výraz označujúci samostatný pojem práva Únie, ktorý sa má vykladať jednotne vo všetkých členských štátoch.¹⁶

12 Pozri rozsudok zo 16. júna 2015, Gauweiler a i. (C-62/14, EU:C:2015:400, bod 25 a tam citovanú judikatúru). Pozri tiež v súvislosti s načrtnutými prípadmi rozsudok z 11. marca 1980, Foglia (104/79, EU:C:1980:73), a rozsudok zo 16. decembra 1981, Foglia (244/80, EU:C:1981:302). Ďalej pozri rozsudok z 9. februára 1995, Leclerc-Siplec (C-412/93, EU:C:1995:26, bod 14), v ktorom Súdny dvor rozhodol, že skutočnosť, že účastníci konania vo veci samej súhlasia s výsledkom, ku ktorému sa má dospieť, nie je dostatočná na to, aby bol spor menej skutočný.

13 Pozri rozsudok z 21. júna 2017, Martinez Silva (C-449/16, EU:C:2017:485, bod 27); rozsudok z 13. júna 2013, Hadj Ahmed (C-45/12, EU:C:2013:390, body 12 a 31), a rozsudok z 18. novembra 2010, Xhymshiti (C-247/09, EU:C:2010:698, bod 29).

14 Pozri článok 1 ods. 1 Schengenského vízového kódexu.

15 Pozri rozsudok z 19. septembra 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565, bod 49 a tam citovanú judikatúru).

16 Pozri rozsudok z 21. decembra 2011, Ziolkowski a Szeja (C-424/10 a C-425/10, EU:C:2011:866, body 32 a 33 a tam citovanú judikatúru).

36. To isté sa *mutatis mutandis* vzťahuje na pojmy „bydlisko“ uvedené v článku 1 písm. j) nariadenia č. 883/2004 a „pobyt“ v článku 1 písm. k) toho istého nariadenia.

37. To je tiež dôvod, prečo skutočnosť, že rôzne jazykové verzie nariadenia č. 1231/2010 sú mierne odlišne formulované, ako uviedol vnútroštátny súd, nemá nijaký vplyv na toto posúdenie. Potreba autonómneho a jednotného výkladu neumožňuje samostatné posúdenie jednej verzie textu, ale vyžaduje, aby bol text vykladaný na základe účelu dotknutého opatrenia.¹⁷

38. Vzhľadom na to, že právo Únie úplne nezosúladiť podmienky vstupu, bydliska a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín, kritériá stanovené v rámci vnútroštátneho imigračného práva pri otázke, či sú, alebo nie sú splnené predpoklady pre riadny pobyt na území členského štátu, hrajú úlohu. Je však potrebné zdôrazniť, že právna spôsobilosť na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny podľa vnútroštátneho práva pre posúdenie v rámci nariadenia č. 1231/2010 nie je relevantná.

39. Z toho vyplýva, že na jednej strane situácia, v akej sú pán Balandin a pán Lukačenko, a na druhej strane situácia štátnych príslušníkov tretích krajín zostávajúcich v Holandsku počas celej zimnej sezóny, na ktorých sa vzťahuje holandské sociálne zabezpečenie, na účely tohto hodnotenia nie sú porovnateľné. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora v prípadoch, keď ide iba o jeden členský štát EÚ a tretí štát, právo Únie sa neuplatňuje a štátni príslušníci tretích krajín nespádajú do pôsobnosti nariadenia č. 1231/2010.¹⁸ Situácia týchto štátnych príslušníkov tretích krajín je preto len otázkou vnútroštátneho práva.

40. Pokiaľ v príslušnej právnej úprave neexistuje definícia, z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že pri výklade ustanovenia práva Únie je potrebné zohľadniť nielen jeho znenie, ale aj súvislosti, v ktorých sa používa, a ciele sledované právnou úpravou, v ktorej sa nachádza.¹⁹

41. V texte nižšie v prvom rade posúdim kontext nariadenia č. 1231/2010 a ciele sledované súborom pravidiel, ktorých je súčasťou. Na základe tejto analýzy v druhom rade vyložím slovné spojenie „riadny pobyt na území členského štátu“, aby bolo možné určiť, či pán Balandin a pán Lukačenko spĺňajú predpoklady pre riadny pobyt v členskom štáte.

A. Súvislosti nariadenia č. 1231/2010 a ciele sledované právnou úpravou, v ktorej sa nachádza

42. Nariadenie č. 1231/2010 bolo prijaté ako súčasť komplexného legislatívneho balíčka, ktorého cieľom bolo zjednodušiť a zefektívniť právny rámec koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia v Európskej únii tak pre občanov Únie, ako aj pre štátnych príslušníkov tretích krajín.

43. Nariadenie je formulované takmer rovnako ako jeho predchodca, nariadenie č. 859/2003. Hoci staršie nariadenie obsahovalo osobitné ustanovenia, podľa ktorých členské štáty mohli obmedziť pôsobnosť nariadenia do určitej miery prostredníctvom osobitného vnútroštátneho kritéria ako nevyhnutnej podmienky,²⁰ nariadenie č. 1231/2010 takéto výnimky zrušilo.

44. Nariadenie č. 1231/2010, ako sa uvádza v jeho názve, rozširuje ustanovenia o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v členských štátoch, t. j. nariadenie č. 883/2004 a jeho vykonávacie nariadenie, na štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa tieto nariadenia doteraz nevzťahovali výhradne z dôvodu ich štátnej príslušnosti.

¹⁷ Pozri tiež v tomto zmysle rozsudok z 12. decembra 2013, X (C-486/12, EU:C:2013:836, bod 19 a tam citovanú judikatúru).

¹⁸ Pozri napríklad rozsudok z 13. júna 2013, Hadj Ahmed (C-45/12, EU:C:2013:390, bod 32), a rozsudok z 18. novembra 2010, Xhymshiti (C-247/09, EU:C:2010:698, bod 37).

¹⁹ Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. októbra 1982, Cilfit a i. (283/81, EU:C:1982:335, bod 20). Pozri tiež rozsudok z 2. septembra 2010, Kirin Amgen (C-66/09, EU:C:2010:484, bod 41 a tam uvedenú judikatúru), a rozsudok z 21. decembra 2011, Ziolkowski a Szeja (C-424/10 a C-425/10, EU:C:2011:866, bod 34 a tam citovanú judikatúru).

²⁰ Pozri prílohu k nariadeniu č. 859/2003.

45. Na to, aby bolo možné správne pochopiť súvislosti a ciele nariadenia č. 1231/2010, je teda potrebné toto nariadenie posúdiť s ohľadom na nariadenie č. 883/2004.

46. Prostredníctvom rozšírenia uplatňovania nariadenia č. 883/2004 a jeho vykonávacieho nariadenia na niektorých štátnych príslušníkov tretích krajín má nariadenie č. 1231/2010 za cieľ priznať štátnym príslušníkom tretích krajín, pokiaľ je to možné, *rovnaké* práva, aké majú štátni príslušníci Únie z hľadiska koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia podľa nariadenia č. 883/2004.²¹

47. Obidve nariadenia tak zabezpečujú, aby osoby, ktoré vykonávajú svoje právo slobody pohybu v rámci Európskej únie, netrpeli žiadnymi nevýhodami v ich právach sociálneho zabezpečenia. Treba však poznamenať, že nariadenia sa neusilujú o harmonizáciu vnútroštátnych systémov sociálneho zabezpečenia. Nariadenia skôr obsahujú kolízne normy, ktoré určujú režim uplatniteľný v súvislosti so sociálnym zabezpečením.²² Nie je to tak iba na zabezpečenie toho, aby osoby, ktoré sa pohybujú v rámci Európskej únie, nezostali bez sociálneho zabezpečenia, pretože neexistujú žiadne právne predpisy, ktoré by sa na nich vzťahovali, ale tiež aby sa zabezpečilo, že podliehajú systému sociálneho zabezpečenia len jedného členského štátu v danom čase.²³

48. Nariadenia teda nevytvárajú právo na ochranu na základe sociálneho zabezpečenia ako takú, ale určujú, ktorý systém sa má uplatniť. Pravidlá koordinácie vstúpia do platnosti až vtedy, keď je už osoba zúčastnená na systéme sociálneho zabezpečenia členského štátu. Avšak podmienky takejto účasti určuje vnútroštátne právo.

49. Zatiaľ čo obe nariadenia v podstate obsahujú rovnaké hmotnoprávne pravidlá, značne sa líšia, pokiaľ ide o ich osobný rozsah pôsobnosti. Nariadenie č. 883/2004 sa vzťahuje na všetkých štátnych príslušníkov Únie, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte, ako aj na ich rodinných príslušníkov a ich pozostalých.²⁴ Nariadenie č. 1231/2010 sa naopak vzťahuje na štátnych príslušníkov tretích krajín, ako aj na ich rodinných príslušníkov a ich pozostalých.²⁵

50. Prečo teda existujú dva samostatné právne nástroje, ktoré sledujú rovnaký cieľ?

51. V prvom návrhu nariadenia č. 883/2004 sa predpokladalo, že nariadenie sa bude vzťahovať aj na štátnych príslušníkov tretích krajín, pokiaľ majú bydlisko v členskom štáte.²⁶ Uplatňovanie rovnakých pravidiel na štátnych príslušníkov tretích krajín ako na občanov Únie malo za cieľ zabrániť tomu, aby vnútroštátne orgány členských štátov museli riešiť zložité právne a administratívne záležitosti týkajúce sa obmedzenej skupiny osôb.²⁷ Okrem toho sa za „zásadne nespravodlivé“ považovalo to, že so štátnymi príslušníkmi tretích krajín, ktorí legálne pracovali a boli poistení v jednom z členských štátov, sa malo zaobchádzať inak ako s občanmi Únie od okamihu, keď prekročili jednu z hraníc v rámci Európskej únie.²⁸

21 Pozri návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa rozširuje nariadenie (ES) č. 883/2004 a nariadenie (ES) č. ... na štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa tieto nariadenia doteraz nevzťahovali výhradne z dôvodu ich štátnej príslušnosti [KOM(2007) 439 v konečnom znení], s. 2 dôvodovej správy – kontext návrhu]. Pozri tiež dokument Rady č. 14762/01 („2392. zasadnutie Rady – Zamestnanosť a sociálna politika – Brusel, 3. decembra 2001), s. 7 a 8, ako aj závery predsedníctva Európskej rady z Tampere z 15. a 16. októbra 1999, záver 21.

22 Pozri prvú stranu návrhu nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia [KOM(1998) 779 v konečnom znení, s. 1].

23 Pozri rozsudok z 11. septembra 2014, B. (C-394/13, EU:C:2014:2199, bod 23 a tam citovanú judikatúru), a rozsudok z 5. júna 2014, I (C-255/13, EU:C:2014:1291, bod 40 a tam citovanú judikatúru).

24 Pozri článok 2 nariadenia č. 883/2004.

25 Pozri článok 1 nariadenia č. 1231/2010.

26 Pozri druhú stranu návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia [KOM(1998) 779 v konečnom znení, s. 2].

27 Pozri v tomto zmysle odôvodnenie 8 nariadenia č. 1231/2010.

28 Pozri dokument Rady č. 12296/01, dodatok 2 [„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia – Parametre s cieľom modernizovať nariadenie (EHS) č. 1408/71 = Vysvetlivka“, s. 11].

52. Nariadenie č. 883/2004 sa však zakladá na práve na voľný pohyb občanov Únie. Už v 50. rokoch minulého storočia si normotvorca Únie uvedomil, že voľný pohyb pracovníkov v Európskej únii by bol výrazne obmedzený, ak by týmto pracovníkom nemohli byť naďalej priznávané ich práva na sociálne zabezpečenie.²⁹ Keďže štátni príslušníci tretích krajín nemajú rovnaké právo na voľný pohyb, musel sa použiť iný právny základ na rozšírenie koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia na štátnych príslušníkov tretích krajín.³⁰ Na rozdiel od nariadenia č. 883/2004 sa nariadenie č. 1231/2010 preto zakladalo na článku 79 ods. 2 písm. b) ZFEÚ.

53. Článok 79 ods. 2 ZFEÚ splnomocňuje Európsku úniu na prijatie opatrení, ktoré vymedzia práva štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa oprávnené zdržiavajú v členskom štáte, vrátane podmienok, ktorými sa spravuje sloboda pohybu a pobytu v iných členských štátoch. Ako sa však uvádza v článku 79 ods. 2 ZFEÚ, takéto opatrenia je možné prijať na účely článku 79 ods. 1 ZFEÚ, to znamená na účely spoločnej prísťahovaleckej politiky s cieľom zabezpečiť účinné riadenie migračných tokov, spravodlivé zaobchádzanie so štátnymi príslušníkmi tretích krajín, ktorí sa oprávnené zdržiavajú v členských štátoch, ako aj predchádzanie a posilnenie boja proti nelegálnemu prísťahovalectvu a obchodovaniu s ľuďmi.³¹

54. Migračná politika Európskej únie, ktorej súčasťou je nariadenie č. 1231/2010, sa tiež zakladá na článku 79 ZFEÚ. Cieľom tejto politiky je prilákať a integrovať pracovníkov z tretích krajín do pracovných síl členských štátov Únie s cieľom uspokojiť existujúce a budúce potreby pracovného trhu Únie a zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj všetkých krajín. Zároveň sa migračná politika Únie snaží zabezpečiť, aby štátni príslušníci tretích krajín, ktorí riadne pracujú v Európskej únii, tak robili za spravodlivých podmienok a s vysokou úrovňou sociálnej ochrany. Politika sa však neusiluje o všeobecnú harmonizáciu podmienok vstupu, bydliska a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín.³²

55. V kontexte nariadenia č. 1231/2010 to znamená, že zatiaľ čo štátni príslušníci tretích krajín majú rovnaké právo na koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia, uplatňovanie koordinačnej právnej úpravy im neudeľuje žiadny nárok na vstup, bydlisko alebo pobyt v členskom štáte a ani prístup na predmetný pracovný trh.³³ Dotknutá osoba už má mať riadny pobyt na území niektorého členského štátu.³⁴

56. Toto kritérium však musí byť splnené iba v prvom členskom štáte. Na to, aby bolo možné využívať výhody koordinácie sociálneho zabezpečenia v druhom členskom štáte, podmienky pre riadny pobyt v prípade dočasného pobytu nemusia byť opätovne splnené. Keď štátni príslušníci tretích krajín získajú štatút osoby s riadnym pobytom v prvom členskom štáte, môžu sa jednoducho presťahovať do druhej krajiny v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi tejto krajiny o vstupe a pobyte.³⁵ Štatút osoby s riadnym pobytom je takýmto spôsobom „exportovaný“ do druhého členského štátu.

57. Treba však poznamenať, že tento štatút môže byť exportovaný iba vtedy, ak pretrváva v prvom členskom štáte.

29 Pozri nariadenie č. 3 o sociálnom zabezpečení migrujúcich pracovníkov (Ú. v. 30, 1958, s. 561) a dokument Rady č. 12296/01, dodatok 1 [„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu rady (ES) o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia – Parametre s cieľom modernizovať nariadenie (EHS) č. 1408/71 = Znenie parametrov“, s. 3].

30 Pozri dokument Rady č. 12296/01, dodatok 2 [„Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu rady (ES) o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia – Parametre s cieľom modernizovať nariadenie (EHS) č. 1408/71 = Vysvetlivka, s. 11], ktorý odkazuje na rozsudok z 11. októbra 2001, Khalil a i. (C-95/99 až C-98/99 a C-180/99, EU:C:2001:532).

31 Pozri rozsudok z 18. decembra 2014, Spojené kráľovstvo/Rada (C-81/13, EU:C:2014:2449, body 41 a 42).

32 Pozri v tomto zmysle dokument Rady č. 16879/1/06 („Európska rada na zasadnutí v Bruseli 14. a 15. decembra 2006 – závery predsedníctva“), s. 6 – 12 a dokumenty tam uvedené ako návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa rozširuje nariadenie (ES) č. 883/2004 a nariadenie (ES) č. ... na štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa tieto nariadenia doteraz nevzťahovali výhradne z dôvodu ich štátnej príslušnosti [KOM(2007) 439 v konečnom znení].

33 Pozri odôvodnenie 10 nariadenia č. 1231/2010.

34 Pozri odôvodnenie 11 nariadenia č. 1231/2010.

35 Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa rozširuje nariadenie (ES) č. 883/2004 a nariadenie (ES) č. ... na štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa tieto nariadenia doteraz nevzťahovali výhradne z dôvodu ich štátnej príslušnosti [KOM(2007) 439 v konečnom znení], s. 6 dôvodovej správy.

58. Slovné spojenie „riadny pobyt na území členského štátu“ uvedené v nariadení č. 1231/2010 je preto potrebné vykladať vo svetle vyššie uvedeného.

B. Význam pojmu „riadny pobyt na území členského štátu“ v nariadení č. 1231/2010

59. Účastníci tohto konania sa vo svojich písomných pripomienkach zamerali na diskusiu o tom, či sa „riadny pobyt“ v zmysle nariadenia č. 1231/2010 má vykladať na základe pojmu „bydlisko“ definovaného v nariadení č. 883/2004. Všetci účastníci konania a vnútroštátny súd sa domnievajú, že je preukázané, že dotknutí štátni príslušníci tretích krajín sa v členských štátoch zdržiavali oprávnene.

60. V súlade s článkom 1 písm. j) nariadenia č. 883/2004 „bydlisko“ znamená „miesto, kde osoba zvyčajne býva“.

61. Článok 11 vykonávacieho nariadenia k nariadeniu č. 883/2004, ktorý konsolidoval predchádzajúcu judikatúru Súdneho dvora, ďalej stanovuje, že bydlisko dotknutej osoby v zmysle nariadenia č. 883/2004 je tam, kde sa nachádza „centrum jej záujmov“. Určenie tohto centra záujmov zahŕňa obozretné posúdenie, ktoré zohľadňuje také faktory, ako je dĺžka prítomnosti, vykonávané činnosti, rodinný stav a rodinné väzby, vykonávanie akejkoľvek nezárobkovej činnosti, bytová situácia alebo miesto bydliska na daňové účely.³⁶ Okrem toho, ak posúdenie týchto kritérií nevedie ku konečnému výsledku, na určenie skutočného miesta bydliska osoby sa za rozhodujúci považuje úmysel tejto osoby, tak ako vyplýva z uvedených skutočností a okolností.

62. Z tohto dôvodu je pojem „bydlisko“ uvedený v nariadení č. 883/2004 vecným pojmom.

63. Je to preto, lebo občania Únie majú v zmysle práva Únie všeobecné právo na voľný pobyt a voľný pohyb vo všetkých členských štátoch. Z právneho hľadiska vo vzťahu medzi občanom Únie a daným členským štátom nemožno rozlišovať bez toho, aby sa vzala do úvahy štátna príslušnosť tejto osoby. Občan Únie má teda vo všeobecnosti právo na riadny pobyt v ktoromkoľvek členskom štáte Európskej únie. Účelom nariadenia č. 883/2004 teda nie je určiť, či majú občania Únie nárok na koordináciu ich práv sociálneho zabezpečenia, ale skôr určiť členský štát, s ktorým sú *skutočnosťou* najužšie prepojení. Podobne, osoby bez štátnej príslušnosti a utečenci majú takéto zákonné právo na základe medzinárodných záväzkov členských štátov, a preto boli zahrnuté do rozsahu pôsobnosti nariadenia č. 883/2004.³⁷

64. Naopak, štátni príslušníci tretích krajín nemajú všeobecné právo na voľný pobyt a pohyb v rámci členských štátov. Preto nemajú ani všeobecný nárok na „exportovateľné“ sociálne zabezpečenie.

65. Nariadenie č. 1231/2010 sa teda v prvom rade snaží určiť, či štátny príslušník tretej krajiny má, alebo nemá podľa práva Únie právo na koordináciu jeho práva na sociálne zabezpečenie. Ako to tento pojem naznačuje, „riadny pobyt v členskom štáte“ je právnym konceptom. Vymedzenie pojmu „bydlisko“ v nariadení č. 883/2004 preto nemôže mať žiadny vplyv na výklad pojmu „riadny pobyt v členskom štáte“ v zmysle nariadenia č. 1231/2010. Je to práve právna kvalifikácia prítomnosti štátnych príslušníkov tretích krajín v členských štátoch podľa práva Únie, ktorá musí byť určená.

66. Z toho tiež vyplýva, že pojmy „riadny pobyt v členskom štáte“ v zmysle článku 1 nariadenia č. 1231/2010, „bydlisko“ v zmysle článku 1 písm. j) nariadenia č. 883/2004 a „pobyt“ definovaný v článku 1 písm. k) nariadenia č. 883/2004 ako „prechodné bydlisko“, sú tri právne pojmy v práve Únie.³⁸

³⁶ Pozri nariadenie č. 987/2009, článok 11 ods. 1.

³⁷ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. októbra 2001, Khalil a i. (C-95/99 až C-98/99 a C-180/99, EU:C:2001:532, body 39 až 58).

³⁸ Hoci v niektorých jazykoch, ako napríklad v holandčine, môže byť použitá rovnaká alebo zavádzajúco podobná terminológia pre tieto tri pojmy.

67. Keďže v nariadení č. 1231/2010 neexistuje definícia pojmu „riadny pobyt“, z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že na výklad ustanovenia práva Únie je potrebné zohľadniť nielen jeho znenie, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou.³⁹

68. Ako bolo uvedené v bode 52 týchto návrhov, nariadenie č. 883/2004 sa snaží koordinovať práva osôb, ktoré využili slobodu pohybu v rámci Únie, v oblasti sociálneho zabezpečenia. Štátni príslušníci tretích krajín však vo všeobecnosti nie sú oprávnení vykonávať právo na slobodu pohybu a pobytu v Únii. Naopak, ich právo na slobodu pohybu a pobytu v Únii musí byť vždy založené na výslovných ustanoveniach právnych predpisov, ktoré stanovujú takéto právo. Keďže neexistuje úplná harmonizácia, takéto ustanovenia možno odvodiť buď z práva Únie, alebo z vnútroštátneho práva.

69. Pokiaľ ide o právo Únie, existuje rad právnych predpisov, na ktorých je možné založiť právo štátnych príslušníkov tretích krajín na pohyb a pobyt. Na účely tejto veci postačí sústrediť sa na právne predpisy týkajúce sa pracovníkov z tretích krajín, keďže pán Balandin a pán Lukačenko vykonávajú zárobkovú činnosť.⁴⁰

70. Smernica o modrej karte⁴¹ a Smernica o vnútropodnikových presunoch⁴² obe výslovne ustanovujú právo pracovníkov z tretích krajín na pohyb a pobyt v rámci Európskej únie na základe právnych predpisov Únie. Akýkoľvek pobyt príslušníkov tretích krajín na území Európskej únie založený na týchto právnych predpisoch Únie sa teda preto musí považovať za „riadny pobyt“ v zmysle nariadenia č. 1231/2010. To isté platí pre akékoľvek dohody o pridružení, ktoré obsahujú ustanovenia o práve na pohyb a pobyt v rámci Európskej únie. Smernica o sezónnych pracovníkoch, ktorá umožňuje štátnym príslušníkom tretích krajín dočasne pracovať v rámci Európskej únie, neobsahuje takéto ustanovenie a výslovne vylučuje pobyt príslušníkov tretích krajín v Európskej únii.⁴³ Preto zdržiavanie sa príslušníkov tretích krajín v Európskej únii založené na tomto právnom predpise Únie sa určite nebude považovať za „riadny pobyt“ v zmysle nariadenia č. 1231/2010.⁴⁴

71. Na druhej strane právo na pohyb a pobyt môže byť tiež založené na právnom štatúte založenom na vnútroštátnom práve. No vzhľadom na to, že členské štáty majú výlučnú právomoc regulovať prijímanie štátnych príslušníkov tretích krajín, vrátane ich počtov, na účely práce, a keďže podmienky vstupu, bydliska a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín nie sú úplne zosúladené, kritériá takéhoto štatútu sa medzi členskými štátmi môžu značne líšiť.⁴⁵ Z tohto dôvodu podľa môjho názoru z celkovej štruktúry a kontextu dotknutej právnej úpravy a z dôvodu uľahčenia kontroly právneho štatútu príslušníka tretej krajiny nevyhnutne vyplýva, že takýto štatút musí byť potvrdený povolením na pobyt. V zmysle Nariadenia o povoleniach na pobyt, na účel práva Únie je „povolenie na pobyt“ „akékoľvek povolenie vydané orgánmi členského štátu, ktoré umožňuje štátnemu príslušníkovi tretej krajiny legálny pobyt na jeho území, okrem [medzi inými] víz“. ⁴⁶

39 Rozsudok z 2. septembra 2010, Kirin Amgen (C-66/09, EU:C:2010:484, bod 41 a citovaná judikatúra).

40 Ďalšími príkladmi sú smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Ú. v. EÚ L 158, s. 77; Mim. vyd. 05/005, s. 46), smernica Rady 2003/109/ES z 25. novembra 2003 o právnom postavení štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré sú osobami s dlhodobým pobytom (Ú. v. EÚ L 16, 2004, s. 44; Mim. vyd. 19/006, s. 272) alebo smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/801 z 11. mája 2016 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely výskumu, štúdií, odborného vzdelávania, dobrovoľníckej služby, výmenných programov žiakov alebo vzdelávacích projektov a činnosti aupair (Ú. v. EÚ L 132, 2016, s. 21).

41 Smernica Rady 2009/50/ES z 25. mája 2009 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vysokoškolského zamestnania (Ú. v. EÚ L 155, 2009, s. 17), článok 18.

42 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/66/EÚ z 15. mája 2014 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín v rámci vnútropodnikového presunu (Ú. v. EÚ L 157, 2014, s. 1), článok 20.

43 Pozri smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2014/36/EÚ z 26. februára 2014 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účel zamestnania ako sezónni pracovníci (Ú. v. EÚ L 95, 2014, s. 375), článok 2.

44 Hoci sa nepovažujú za osoby s riadnym pobytom, sezónni pracovníci môžu napriek tomu využívať sociálne zabezpečenie. Avšak ich právo na sociálne zabezpečenie sa na základe výnimky zakladá na článku 5 ods. 1 písm. b) smernice o sezónnych pracovníkoch. Podobne existujú iné nástroje práva Únie alebo dokonca vnútroštátne ustanovenia, ktoré osobitne zabezpečujú sociálne zabezpečenie, ak dotknutých štátnych príslušníkov tretích krajín nemožno považovať za majúcich „riadny pobyt na území členského štátu“ na účely nariadenia č. 1231/2010.

45 Pozri v tomto zmysle odôvodnenia 3 a 6 smernice o jednotnom povolení.

46 Pozri článok 1 ods. 2 písm. a) nariadenia o povoleniach na pobyt. To tiež zahŕňa aj povolenie vydané v zmysle smernice o jednotnom povolení.

72. Okrem situácií opísaných v bodoch 68 až 70 vyššie si neviem predstaviť žiadnu inú situáciu, v ktorej by sa pracovník z tretej krajiny považoval za majúceho riadny pobyt na území členského štátu na účely nariadenia č. 1231/2010 vzhľadom na to, že štátni príslušníci tretích krajín nemajú všeobecné právo na pohyb a pobyt v rámci Európskej únie.

73. Pán Balandin a pán Lukačenko boli prijatí do Holandska v súlade so Schengenským vízovým kódexom a v rozsahu, v akom je to možné vyvodiť z vnútroštátneho spisu, ktorý bol k dispozícii Súdnemu dvoru, v súlade s vnútroštátnymi vízovými pravidlami. Majú tiež pracovnú zmluvu so spoločnosťou HOI, ktorá trvá od októbra do mája.

74. Môžu sa na účely nariadenia č. 1231/2010 považovať za osoby, ktoré majú „riadny pobyt na území členského štátu“?

75. Podľa môjho názoru sa za takéto osoby považovať nemôžu.

76. Po prvé pán Balandin a pán Lukačenko nemajú žiadne povolenie na pobyt vydané na základe špecializovaných právnych nástrojov Únie uvedených v bode 70 alebo v poznámke pod čiarou 40 vyššie.

77. Po druhé nemožno ich považovať za držiteľov povolenia na pobyt vydaného na základe kritérií vnútroštátneho práva, keďže víza sa nepovažujú za „povolenie na pobyt“ na účely práva Únie.⁴⁷

78. Po tretie prítomnosť pána Balandina a pána Lukačenka v Holandsku môže byť v každom prípade legálna len počas obdobia, počas ktorého im je umožnené na jeho území zostať. Keďže jednou zo základných zásad nariadenia č. 1231/2010 je, že riadny pobyt je „exportovaný“ z prvého členského štátu do iných členských štátov,⁴⁸ štátni príslušníci tretích krajín sa musia považovať ako majúci riadny pobyt v prvom členskom štáte počas celej doby, pokrytie ktorej sa vyžaduje. Aj keby bol prijatý liberálnejší výklad pojmu „riadny pobyt“, tento by mohol trvať najviac 90 dní na základe ich schengenských víz. V tomto ohľade nie je postačujúce, aby páni Balandin a Lukačenko mali riadny pobyt v ostatných členských štátoch. V prípadoch, keď riadny pobyt nie je možné exportovať, musia byť predpoklady pre riadny pobyt splnené v ďalšom členskom štáte.

79. Z toho vyplýva, že páni Balandin a Lukačenko nemôžu byť považovaní za osoby majúce riadny pobyt na území členského štátu, a preto nespádajú do pôsobnosti nariadenia č. 1231/2010.

80. Na rozdiel od toho, čo tvrdili SvB a holandská vláda na pojednávaní, páni Balandin a Lukačenko nemôžu byť považovaní za osoby majúce „riadny pobyt“ v Holandsku na účely nariadenia č. 1231/2010 na základe toho, že HOI má sídlo v Holandsku. Hoci by to stačilo na existenciu bydliska podľa nariadenia č. 883/2004, obaja korčuliari musia najskôr splniť predpoklady nariadenia č. 1231/2010, aby sa na nich mohlo nariadenie uvedené ako prvé vôbec uplatňovať.

81. Takisto by som dodal, že odkazovanie na miesto výkonu práce vo vzťahu k nariadeniu č. 883/2004 na účely založenia právneho štatútu štátneho príslušníka tretej krajiny by vyžadovalo, aby mala dotknutá osoba povolenie pracovať v dotknutom členskom štáte. Páni Balandin a Lukačenko, v rozsahu, v akom to bolo možné stanoviť na pojednávaní, pracujú v Holandsku bez pracovného povolenia, pretože sa opierajú o výnimku, ktorá umožňuje umelcom pracovať v Holandsku až 6 týždňov v priebehu obdobia 13 týždňov. Odhladiť od otázky, či sa takáto výnimka môže skutočne

⁴⁷ Pozri článok 1 ods. 2 písm. a) bod i) nariadenia o povoleniach na pobyt.

⁴⁸ Pozri body 56 a 57 vyššie.

vzťahovať na umelcov, ktorí vykonávajú zárobkovú činnosť, aj za predpokladu, že páni Balandin a Lukačenko by sa mohli opierať o svoje miesto výkonu práce s cieľom preukázať riadny pobyt v členskom štáte, mohli by byť považovaní za vykonávajúcich prácu v Holandsku len maximálne počas 6 týždňov.

82. Na rozdiel od toho, čo tvrdí francúzska vláda, páni Balandin a Lukačenko nemôžu byť považovaní za spadajúcich do pôsobnosti nariadenia č. 1231/2010, ak sa vyvodí paralela so smernicou o sezónnych pracovníkoch. Nielenže táto smernica výslovne vylučuje pobyt v Európskej únii, ale tiež vylučuje štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí vykonávajú činnosti v mene podnikov usadených v inom členskom štáte v rámci poskytovania služieb.⁴⁹

83. Nakoniec, konštatovanie, že páni Balandin a Lukačenko nespádajú do pôsobnosti nariadenia č. 1231/2010, je podporené podmienkami a postupmi uplatniteľnými na schengenské vízum. Článok 15 Schengenského vízového kódexu vyžaduje, aby žiadatelia o viacnásobné vstupné schengenské víza dokázali, že majú primerané a platné cestovné zdravotné poistenie.⁵⁰ Žiadatelia v zásade uzatvoria takéto poistenie krajine svojho pobytu.⁵¹ Navyše žiadatelia v rámci svojej žiadosti o vízum vyhlasujú, že nemajú v úmysle usadiť sa v Európskej únii a že majú dostatočné korene vo svojej krajine pôvodu, aby bol zaistený ich návrat.

84. Preto som dospel z záveru, že článok 1 nariadenia č. 1231/2010 sa má vykladať v tom zmysle, že štátni príslušníci tretích krajín, ktorí pracujú v rôznych členských štátoch Európskej únie pre zamestnávateľa so sídlom v Holandsku, ale ktorým nebolo udelené povolenie na pobyt na základe práva Únie alebo na základe vnútroštátneho práva, sa nemôžu dovolávať (hlavy II) nariadenia č. 883/2004 a nariadenia č. 987/2009.

85. Balandin a i. tvrdia, že uplatňovanie nariadenia č. 1231/2010 na situáciu, v akej sú páni Balandin a Lukačenko je nevyhnutné na to, aby HOI mohla poskytovať svoje služby v iných členských štátoch. Preto v poslednom bode posúdim, či má sloboda poskytovania služieb zo strany spoločnosti HOI vplyv na výklad článku 1 nariadenia č. 1231/2010.

C. Má právo spoločnosti HOI slobodne poskytovať služby vplyv na výklad článku 1 nariadenia č. 1231/2010?

86. Na pojednávaní SvB podporovala Balandina a i. v ich tvrdeniach, že páni Balandin a Lukačenko sa musia považovať za spadajúcich do pôsobnosti nariadenia č. 1231/2010, pretože v opačnom prípade by bolo spoločnosti HOI bránené v jej slobode poskytovania služieb v rámci Európskej únie. SvB sa v tomto zmysle konkrétne odvolávala na rozsudok Súdneho dvora vo veci Vander Elst.

87. V tomto rozsudku Súdny dvor rozhodol, že sloboda poskytovať služby, ako to zaručuje článok 56 ZFEÚ, vyžaduje zrušenie akéhokoľvek obmedzenia, ktoré môže zakázať alebo inak brániť činnosti poskytovateľa služieb usadeného v inom členskom štáte, v ktorom poskytovateľ legálne poskytuje podobné služby.⁵²

88. Na tomto mieste je potrebné uviesť niekoľko poznámok.

49 Pozri článok 2 ods. 1 a 3 písm. a) smernice o sezónnych pracovníkoch.

50 Pozri článok 15 ods. 2 Schengenského vízového kódexu.

51 Pozri článok 15 ods. 4 Schengenského vízového kódexu.

52 Pozri rozsudok z 9. augusta 1994, Vander Elst (C-43/93, EU:C:1994:310, bod 14 a tam citovanú judikatúru).

89. Po prvé rozsudok vo veci Vander Elst je vo vzťahu k tejto veci irelevantný. Rozsudok Súdneho dvora vo veci Vander Elst a judikatúra, ktorá z neho vyplýva, sa zaoberali pracovníkmi vyslanými do iného členského štátu. Všetci dotknutí pracovníci na začiatku splnili zákonné požiadavky na pobyt a zamestnanie vo vysielajúcom štáte.⁵³ Právnou otázkou pred Súdny dvorom bolo skôr to, či prostredníctvom vyslania pracovníkov do prijímajúceho štátu získali prístup na trh práce, a ak áno, či prijímajúci štát môže z tohto dôvodu uložiť dodatočné požiadavky.⁵⁴

90. Po druhé HOI má možnosť získať povolenia na pobyt pre pána Balandina a Lukačenka na základe smernice o jednotnom povolení.⁵⁵ Len čo budú mať páni Balandin a Lukačenko povolenie na pobyt, budú spadať do pôsobnosti nariadenia č. 1231/2010. Na základe takéhoto povolenia by potom mohli byť vyslaní z Holandska do ostatných členských štátov, kde vykonávajú činnosť, a mohli by sa preto na nich vzťahovať ustanovenia nariadenia č. 883/2004 a jeho vykonávacieho nariadenia.

91. Po tretie dôsledkom toho, že HOI používa kombináciu výnimiek uvedených v právnych predpisoch Únie a vo vnútroštátnych právnych predpisoch, je, že sa páni Balandin a Lukačenko nemôžu spoliehať na určité práva, ktoré by inak mali podľa práva Únie (napríklad smernica o jednotnom povolení), právo na rovnaké zaobchádzanie z hľadiska pracovných podmienok vrátane mzdy a prepustenia, ako aj zdravia a bezpečnosti na pracovisku.⁵⁶ Bolo by absurdné, keby sa spoliehanie na jednu zo základných slobôd práva Únie mohlo použiť na obídenie jedného z hlavných cieľov politiky Únie v oblasti pracovnej migrácie, ako aj nariadenia č. 1231/2010, a to poskytnúť štátnym príslušníkom tretích krajín práva a povinnosti porovnateľné s právami a povinnosťami občanov Únie.⁵⁷ Navyše nástroj práva Únie by sa nemal interpretovať tak, aby umožňoval zneužívanie práv zaručených právom Únie.⁵⁸

92. Preto treba dospieť k záveru, že sloboda poskytovania služieb spoločnosti HOI v rámci Európskej únie nemá vplyv na výklad článku 1 nariadenia č. 1231/2010.

IV. Návrh

93. Vzhľadom na vyššie uvedené navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na otázku, ktorú položil Centrale Raad van Beroep (Odvolací súd pre sociálne zabezpečenie a verejnú službu, Holandsko), takto:

Článok 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1231/2010 z 24. novembra 2010, ktorým sa rozširuje nariadenie (ES) č. 883/2004 a nariadenie (ES) č. 987/2009 na štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa tieto nariadenia doteraz nevzťahovali výhradne z dôvodu ich štátnej príslušnosti sa má vykladať v tom zmysle, že štátni príslušníci tretích krajín, ktorí pracujú v rôznych členských štátoch Európskej únie pre zamestnávateľa so sídlom v Holandsku, ale ktorým nebolo udelené povolenie na pobyt na základe práva Únie alebo na základe vnútroštátneho práva, sa nemôžu dovolávať (hlavy II) nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia.

⁵³ Pozri napríklad rozsudok z 9. augusta 1994, Vander Elst (C-43/93, EU:C:1994:310, bod 3).

⁵⁴ Rozsudok z 9. augusta 1994, Vander Elst (C-43/93, EU:C:1994:310, bod 11). Pozri tiež rozsudok z 11. septembra 2014, Essent Energie Productie (C-91/13, EU:C:2014:2206, body 51 až 57 a tam citovanú judikatúru). Pozri tiež v tomto zmysle návrhy, ktorý som predniesol vo veci Danieli & C. Officine Meccaniche a i. (C-18/17, EU:C:2018:288, body 85 až 95).

⁵⁵ Pozri článok 3 ods. 1 smernice o jednotnom povolení.

⁵⁶ Pozri článok 12 ods. 1 písm. a) smernice o jednotnom povolení.

⁵⁷ Pozri odôvodnenie 2 k nariadeniu č. 1231/2010.

⁵⁸ Pozri v tomto zmysle návrh, ktorý predniesol generálny advokát Poiares Maduro vo veci Halifax a i., C-255/02, EU:C:2005:200, bod 69.